ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 100 Д. на годину, 50 Д. на пола године, а 25 Д. на четврт године; за Америку 5 долара на годину. — Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац „Застава“ Д. Д.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон број 110. — Рукописи се не враћају.

Издавалац „Застава“ Д. Д.

Број 28. Нови Сад, у среду 8. фебруара 1922. Година LIII.

Раденици.

(Наставак.)

Фабрике су тукле не само мајсторе него и своје сопствене фабричке раденике, толико су их искоришћавале и исисавале, да су раденици фабрички постали бело робље, слабо плаћено, а много искоришћавано. Док су фабриканти милијоне стицали и себи трајан удобан живот осигурали, дотле су фабрички раденици једва свакидашњу исхрану имали, били су тако притиснути, да су се морали одрећи свих човечанских права, па се не женити или с породицом од глади умирати. Настао је најоштрији сукоб између капитализма и сиротиње (пролетаријата). Морала се држава умешати, правити реда и доносити законе да ублажи раденичку сиротињу и невољу.

У време још жестоке борбе између капитализма и сиротиње (социјализма) нашли су се и наши ђаци Срби на универзитету, па као што сваки млад човек тешко сноси и гледа насиље и неправду, тешко је и њима било остати хладни посматрачи туђих прилика и борбе. И они су упали у тај светски вртлог, јер се у њима пробудило сажаљење према бедницима, па не само да су разумели него су и сами осетили притисак капитализма, јер су према бечким и паришким приликама сви ђаци универзитетлије били сиротиња. Сви су ђаци постали социјалисте. Могао си их по занемареној спољашности (без шлајфне, рукавица и т. д.) познати од осталог нашег света, разликовали су се од нашег света и по ономе што у глави носе и по ономе што на глави носе, по меканом шеширу са ободом. Управо срамота је тада било цилиндер или халбцилиндер метнути на главу, тај лонац и шерпењу; кравата је била псећи литар а правдало се то пред нашим светом практичним разлозима.

Наши ђаци са универзитета у Бечу и Паризу нису нам у наше крајеве донели ни фабрике ни фабричке раденике из тих индустријалних држава, највише по ког старијег ђака, брата Словена социјалисту, родитељима на исхрану преко ферија. Али су понели сви собом живу слику бедног раденичког стања и борбе њихове са капиталистима. Бавећи се 10 месеци на страни а само 2 месеца код куће и то у најбоље доба године, боље су познавали стране народе, њихову потребу и невољу, њихове уредбе и законе него прилике у својој сопственој земљи. Код нас се по нашим новинама писале озбиљне и темељне расправе о социјализму и његовој борби са капитализмом, као да смо у Француској или Белгији. За оно време ти чланци и проучавање социјализма су били за нас исто тако потребни, као кад би сада какав образован економ писао научне расправе о обрађивању кафе и положају црнаца, а ми ни тропског сунца ни кафе ни црнаца немамо. Нисмо имали ни фабрика ни фабричких раденика ни фабричке беде. За нас је онда довољно било да нас когод са социјализмом и комунизмом упозна само толико, колико нас је обавестио у своје доба Доситије Обрадовић о зоологији, исприповедавши и за њега и за нас до тада непознат и занимљив догађај с његсвог пута, како је видио да се крокодилско месо на фунте продаје. Наши су ђаци знали све прилике и потанкости у туђем свету, а наше неприлике нису знали, нису знали ни како живи наш народ, а не како се пати и шта пати. Изрека народна „до Божића Краљевићу Марко, од Божића јао моја мајко“ будила је у њих шаљиво расположење, а не сажаљење, јер беду народну нису познавали. Тек кад су испали из крила материног и сишли своме оцу с леђа, па почели самостално живити, ушли у народ и почели истинску борбу за опстанак, онда им је тек пукло пред очима, да код нас има исто тако невоље и бедника и потиштености као и у другом свету, а можда и више, коју беду ни странци ни фабрички раденици међу нас насељени нису осетили ни разумели, ни хтели разумети, који су само знали за своју невољу и гледали да себе економски оснаже, не марећи ништа за то, што код нас има људи који беднije живе него насељени странци. „Туђа земља има своје, не познаје јаде твоје.“ Сви ђаци социјалисте са универзитета ступивши у озбиљан живот, претворили су се код куће у националисте, па као што су у страном свету били ревне социјалисте и комунисте, тако су и код нас били ревносне националисте.

(Наставиће се.)

Валутно питање.

— Предавање Др. Љубомира Апића на домаћој забави Новосадске Трговачке Омладине. —

Најважније питање нашег државног живота јесте питање валуте. Због слабости наше валуте пати читав државни и привредни организам, а и у самом друштву се ствара расуло. Опћа скупоћа, подмитљивост и корупција чиновничка, слаб саобраћај и друге опасне појаве су последица слабе валуте. Те појаве са даљим слабљењем валуте бивају све јаче и све опасније.

Питање је сада зашто је наша валута слаба? Ако се узме у обзир богатство наше државе и њена плодност, па сви услови за привредно јачање наше државе, онда је доиста неразумљиво, да наш динар из дана у дан пада према швајцарском франку, који представља монету државе, која се по својим природним богатствима не да ни упоредити са богатством наше земље. Па ипак за један швајцарски франак се данас плаћа 15 динара! То ће рећи да је швајцарска валута 15 пута јача од наше, и ако наша привредна снага може бити толико пута јача од швајцарске. Швајцарска мора да увози скоро све што јој је за живот потребно осим нешто мало индустрије, а код нас је свега тога у изобиљу, толико да можемо још много и да извозимо. И кад људи код нас о томе разговарају, њима је чудновато и неразумљиво, да динар поред свега горе реченога пада у вредности према швајцарском франку, па и према другим монетама.

Међутим одговор се на горе постављено питање сам собом намеће, ако узмемо у обзир чињеницу, да се оптицај папирног новца у нашој држави повећао у прошлој години са преко једне милијарде динара. Толико је држава узајмила од Нар. Банке, а ова је до тог новца дошла простим штампањем папирног новца. Знамо међутим да би Народна Банка смела да штампа само до законом установљене висине папирни новац, а знамо и то да сав тај наштампани и држави позајмљени папирни новац нема законом одређену металну подлогу, него се ослања на подлогу која се затекла. И наравно је, да је та подлога тим мања у колико се количина папирног новца умножава, па да је и тај папирни новац у вредности све мањи и мањи. То ће рећи да наш динар због тога пада у вредности, што се метална подлога умањује, а то умањавање врши сама држава узајмљивањем код Народне Банке. И тако смо дошли до главног кривца слабљењу наше валуте: до тога, да је тај који обара наш динар, држава, и да ће она ако не нађе други начин да дође до новаца, довести саму себе до финансијске катастрофе.

Министар финансија је дакле тај, који обара наш динар, он је тај који ће ако не нађе други начин да дође до новаца довести и саму државу до финансијске катастрофе. Ни слаб извоз, ни слаб саобраћај, ни друге појаве, којима се приписује пад динара, немају никаквог удела у његову падању, него једина држава, која за своје издржавање не уме да нађе редовне и сталне приходе, него своје огромне расходе покрива позајмицама од Народне Банке, која опет тај огромни новац не може да набави на други начин, него штампањем нових новчаница. Другим речима наш министар финансија ради исто оно што је за време рата радила Аустрија, а наша Народна Банка исто оно што је радила Аустро-Угарска Банка. А докле је то довело знамо сви.

(Свршиће се.)

„Ампутација“.

Неки наши листови доносили су прошлих бројева чланке, у којима су расправљали питање „ампутације“ у вези са српско-хрватским спором. Пошто се овај спор већ до крајности заоштрио, понеки неименовани политичари, а с њима заједно и неки листови мислили су да ће се тај спор најлакше решити „ампутацијом“. Шта то значи? Пошто, кажу они, не можемо да се сложимо, ампутирајмо од државе онај део, који нам се не свиђа, па готов посао.

У грозничавој, често и жучној политичкој борби, када се човек заборави, искаже и учини често ствари, због којих се треба каје. Али не можемо да замислимо опасније и штетније игре као што је ово набацивање са неком „ампутацијом“. Изгледа нам да многи нису свесни својих речи, и у својој ограничености чине изјаве, чији значај и чију опасност не појимају.

Шта значи „ампутација“? Одрезати од државе један део. Није ли то што и одрезати од здравог тела руку или ногу? То би исто значило, као кад би претерано нервозан (или и пијан) човек одсекао себи руку или ногу.

Зато, умеримо се, нарочито ви новинари, у своме писању. Разилажења и критике може да буде, али при томе се не сме изгубити глава и лудим писањем шкодити држави и народу више него што мислимо да ћемо му користити.

Имајмо више обзира према публици!

Један овдашњи, немачки лист се пре некако с правом тужио, да се не узимају довољно у обзир интереси грађанства при најобичнијим стварима. На пример: мења се возни ред на железницама, обуставља се, случајно, саобраћај или се поново наставља; одређује се нова подвозна тарифа — и о свему томе надлежни не обавештавају публику унапред. Је ли то тако добро? Није. Наша публика је научена, да се у том погледу 10—14 дана унапред обавести преко новина. Зашто? Из тог простог разлога да би се избегле велике непријатности, које из незнања могу да наступе. Неко иде на пут, а није добро обавештен ни о времену кад воз полази, нити о тарифи. Шта се све ту не може десити! Зато имамо доста новина, па нека г. г. министри нареде да се све промене увек публици за времена објаве.

Исту неспретност видимо и приликом измене новчаница од пет динара. Наређено је државним надлештвима да их примају још само 1 месец дана. После тога остају оне у саобраћају — али их државна надлештва, као: поште, порезна звања, финансијске дирекције више не примају. Па шта то значи? Требало би да је обратно удешено: да баш сва државна надлештва до последњег тренутка мењају и примају новчанице, које излазе из оптицаја. То су, истина, ситнице, али у свакодневном животу нам те ситнице задају много непријатности, па зашто онда да се грађани стално спотичу и да осете неке непријатности са стране државе?

Нови Сад, 8. фебруара.

— **Економски односи између нас и Румуније.** Пре светског рата, Србија и Румунија, као две суседне пољопривредне државе, конкурисале су често између себе ради извоза пољопривредних производа. Данас та конкуренција међу њима отпада, и оне могу заједнички снабдевати светску пијацу са својим производима. У погледу извоза свиња Румунија неће а и неможе се такмачити са нашом државом.

Наше међусобне економске односе поправиће прилично намере, да се изгради боља саобраћајна мрежа, која ће обе државе везивати, а друго, Румунији ће много користити план наш, који иде за тим да се на нашој обали Јадранског Мора изгради велико пристаниште.

— **Школске књиге и учила.** Потребно је на овом месту споменути и ово питање. По закону држава има монопол на све писанке, теке, које се имају у основним, средњим и стручним школама да употребљују. Међутим, постоје писанке само за основне школе, а и те су тако рђаве, да се једва могу употребити. За средње школе нема потребних тека, па смо радознали, да ли се државна штампарија брине, да их у довољном броју припреми ако не за ову, а оно за идућу годину.

Са уџбеницима стоји исто тако. Нема уџбеника из неколико предмета за српска одељења средње школе, а за мађарска и немачка одељења ни толико. Сада је време, да се надлежни постарају да добијемо добре уџбенике за идућу школску годину, да не би морала деца да дангубе и да се злопате без уџбеника. Ти би уџбеници морали бити написани педагошки, а не да су као неки н. пр. географски — писани за прве разреде тако, да убијају разум дечји.

Чеси у Аустрији.

У Аустрији живи приличан број Чеха, који су културно врло јаки, и који се спремају за велику политичку борбу. Они су одржали свој скуп у Бечу, где су били заступљени Чеси из Горње и Доње Аустрије, а и Словенци из Кране. На том скупу истицао се својим говором нарочито Захродњик, бивши чешки министар, који је изјавио, да ће Чеси у Горњој и Доњој Аустрији основати јединствену аграрну странку, а у програму ће им бити: отварање чешке гимназије и реалке у Бечу и Линцу, многобројних основних школа у горњо- и доњо аустријским општинама; затим траже да се у аусријским школама заведе чешки као обавезан језик, а да се на бечкој пољопривредној академији установи катедра за чешки језик. У плану аустријских Чеха је да извојују коридор преко аустријског земљишта, који би спајао Чехословачку с нашом државом.

Источно питање.

Енглеска и Француска још никако да се споразуму око решења источног питања. Из тих разлога је одложена и конференција министара спољних послова, јер се осећа потреба да се пре тога споразуме Енглеска и Француска. По енглеском мишљењу потребно је споразумети се у источном питању, те заједнички иступити према Турцима. Турској треба дати суверенитет над Смирном а страна жандармерија, која би стајала под заштитом Друштва Народа, заштитила би хришћанско становништво у Смирни. Поводом решења источног питања Поенкаре конферисао је са више војним особама и специјалистима у питању Истока. Француско је мишљење, да би се хришћанско становништво Смирне требало на тај начин заштитити, што би се у Смирну поставио гувернер, кога би бирао аутономни општински режим. Преговори између Париза, Лондона и Рима воде се и ускоро ће се постићи споразум и у решењу овог важног питања. У Италији су мишљења, да би влада у Риму требала да инсистира на томе, да се одржи уговор, који је закључен између Савезника односно Мале Азије и на тој бази да се дође до споразума.

Др. Тапавица на суду.

— Претрес у преској парници г. Саве Оберкнежевића, тужитеља и туженога и г. дра Ђорђа Тапавице туженога и тужитеља. —

6. о. м. после претреса, који је трајао од 9 ч. у јутро до 10 ч. у вече, суд је прогласио обоје кривима због увреде части, но будући да су увреде узајамне, решио их је суд казне. Она велика прашина, коју је г. др. Тапавица у својим Лајб-журналима: „Délbacska“ и мутном „Дунаву“ подигао, свела се на оно наше: „тресла се брда родио се миш“.

Љубопитљиви смо, међутим, како ће се свршити серија оних парница, које су сад против г. Тапавице на реду а специјално то, да ли г. велики жупан мисли предузети против овог свог недисциплинованог чиновника дужне и нужне дисциплинске кораке, јер се усудио на један скроз циничан начин напасти једног варошког представника, угледног овдашњег лекара, шефа болнице и бившег народног посланика г. дра Миладина Свињарева Величковића. По нашем схваћању сматрамо да овај поступак повлачи за собом, у најмању руку, дисциплинарну истрагу.

Овом приликом имамо пак да констатујемо још и то, да је од 15—16 сведока, које је г. Оберкнежевић на својим саслушањима навео, већ по други пут ни један није био позван, и чак и онај једини, којег је бранитељ захтевао да буде саслушан, био је одбијен, дочим су се сви сведоци г. Тапавице, понајвише редари и потчињени чиновници, те части удостојили, који су га, што је и судски установљено, бранили од нечега чиме га нико није ни нападао. Против овог решења апелирао је државни тужилац.

Ускоро ћемо се још на ову ствар опширније осврнути.

Аљкавост надлежних.

Већ смо у четвртој години нашег уједињења, па ипак ништа се не ради, да се то јединство и спољно опажа. Нећемо овом приликом говорити о многим другим стварима, али желимо да напоменемо произвољно рачунање у динарској и крунској монети. Крунске монете одавно су повучене из промета и замењене су динарскима, па ипак још увек сем старих граница Србије свугде се употребљава крунска вредност. У Новом Саду продуктна берза још увек издаје званичне берзанске извештаје, у којима су цене означене у крунама. Било би већ крајње време да наша влада изда наређење, којим би у јавним обрачунима обавезно било рачунање у динарима.

ВЕСТИ.

— **Св. Алмашки храм** слави своју славу на дан св. Три Јерарха 12. фебруара (30. јануара), на коју позива грађанство нашег града. Св. литургију служиће ново изабрани епископ бачки Њ. Високопреосвештенство др. Иринеј. Сечење колача ће на дан славе после подне у 3 сата у алмашкој школи бити. Како посебних позивница неће бити то овај позив важи као позивница. Стеван Баоер тутор.

— **Матица Напредних Жена** извештава, да је предавање г. Др. Ненадовића „Брак и венеричне болести“, које је требао одржати у четвртак 9. о. м. због свечаног дочека новога г. Епископа одгођено за четвртак 15. о. м. Управни Одбор позива све чланице, да дођу у четвртак 9. о. м. о 2 сата и 45 минута у Матицу, одакле ће се корпоративно ићи на дочек новог г. Епископа.

— **Трговински уговор с Аустријом.** 30. јануара о. г. изглашан је у Народној Скупштини закон о овлашћењу Министра Трговине и Индустрије за продужење трајања Аустријског уговора до 30. јуна о. г. Закон ступа на снагу 31. јануара о. г. Да би се до обнародовања Закона одржао континутет у трговинским односима са Аустријом, замољена је Генерална Дирекција Царина, да непрекидно примењује минималну тарифу на аустријску робу. По обнародовању закона у Службеним Новинама одмах ће се подписати и са Аустријом споразум о продужењу.

— **Ветеринарско Одељење** Министарства Пољопривреде и Вода известило је све граничне ветеринаре, да пошиљке перја и конзерве, рибе и меса не подлеже ветеринарској контроли као и да уверења о пореклу робе и здравствености нису потребна, већ се могу извозити, увозити и провозити без њих и ветеринарске контроле на граници.

— **Радикали у Сенти.** Сенћанска радикална организација приређује на Три Јерарха велику народну радикалну забаву са одабраним програмом. Свечан говор одржаће г. Јован Вујић, г. др. Алекса Ивић говориће из српске прошлости, г. Витомир Рунић ће певати уз гусле, а осим тога биће певања и декламовања. Ово је прва велика народна и радикална забава, која се приређује у Сенти, на крајњој граници наше Војводине.

— **Мушкарац — жена.** У Врбовском се догодио врло интересантан случај. Тамо се налазио један младић као шегрт код кројача Мићића, кога је покрао и побегао. Полиција га ухвати и при претресу се успоставило да је то потпуно развијена девојка. На преслушању неће да говори ништа, те се не зна зашто се претварала као мушкарац. Полиција води истрагу да открије ову тајну.

— **У Немачкој беже кажњеници.** Пре неколико дана побегао је из тамнице бивши поручник немачке ратне морнарице Дитмар, који је недавно био осуђен на четири године тврђавног затвора ради тога, што је за време рата торпедовао један енглески санитетски брод. У последње време се догодило, да је више кажњеника, осуђених ради злочина у рату побегло, те се држи да овај бег потпомажу извесни фактори.

— **Украдена скупоцена сабља.** Сплитска полиција обавештава, да је тамо украдена једна скупоцена сабља. Корице су изрезане и украшене оријенталним радовима. На горњем делу оштрице налази се натпис ћирилицом Александар I. Краљ Србије, а са друге стране неки арапски натпис. Ономе ко пронађе ту сабљу, поделиће се награда од 2·5 хиљаде динара.

— **Од слуге — министар председник.** Приликом убиства јапанског министра председника Хагахашиа листови читаве ступце посвећују овој маркантној политичкој личности на далеком Истоку. А чудна је његова историја. Као одличног ђака пошаље га влада о свом трошку у Америку, где га покрадоше те је морао да од својих руку зарађује. Чисти је прозоре и собе по хотелима као слуга и тако га нађе јапански конзул, који га спасе и пошаље натраг у Јапан. Његова каријера је читав роман. Био је учитељ, преводиоц, банковни чиновник итд. За време руско-јапанског рата послан је у Европу ради закључења зајма, кога је са великим успехом и створио, те је добио наслов виконта. 1911. постао је подпредседник Народне Банке а 1913. министар финансија. 1922. године је образовао владу али га на почетку рада убише.

— **За храм св. Саве.** За зидање цркве св. Саве на Врачару скупљено је у Молу преко правника тасом у тамошњој српској цркви 1245 динара.

ПОЛИТИЧКИ ПОЛОЖАЈ.

(Нов. Агенција „Југославија“.)

Београд, 7. фебруара.

Општински избори у Војводини.

Вести неких војвођанских листова, да ће се општински избори у Војводини одржати тек у јесен, не одговарају истини и потпуно су нетачни. Закон о општинским изборима у Словенији, на основу кога ће се провести и општински избори у Војводини, још није модификован према потреби војвођанских општина. Поред свега тога нема вероватности, да ће се општински избори у Војводини одложити за јесен, него ће се по претходном плану одржати већ у току од 2 месеца.

Оставка на посланичком мандату.

Демократски посланик прота Милутин Јакшић поднеће по свој прилици оставку на посланичком мандату, премда су неистините вести неких листова, да је он већ поднео оставку. Разлог због кога подноси оставку је незадовољство са начином како се аграрна реформа спроводи у Војводини. На његово место имао би доћи г. Јанкахидац жупанијски чиновник у Великом Бечкереку.

Наша нота аустријској влади због толерирања дефетистичких елемената.

У министарству иностраних дела, као што смо поуздано извештени, израђује се једна нота, која ће се упутити влади аустријске републике у Беч, а у којој ће се скренути пажња бечких власти на дефетистички рад наших одметника у Бечу. Нота ће бити састављена у пријатељском тону, а биће у њој наглашена околност, да само тако може бити пријатељских односа између наше Краљевине и Аустрије, ако се ти дефетистички елементи уклоне из Аустрије.

Седница пододбора за административну поделу земље.

Јуче после подне држана је седница подобора за административну поделу земље, за општу управу у земљи. У начелу је расправљано о законском предлогу за поделу земље. Од стране опозиције Едбин Кристан је изјавио, да сматра да овај законски предлог мора прво претресати Зак. Одбор, па онда скупштина, како влада иначе не би била принуђена да тај закон донесе путем уредбе. Затим су изабрана три референта и то: Љуба Јовановић за поделу земље, Коста Тимотијевић за самоуправу, а др. Милан Симоновић за општу управу земље. Пошто је Љуба Јовановић изјавио, да је он готов да одмах реферише о законској основи, то ће се по свој прилици већ сутра почети расправа у главним цртама.

Седница Мин. Савета.

У уторак од 3 и по до 7 и по сати у вече држана је седница Министарског Савета. После техничких питања поднели су поједини министри своје реферате. Решено је да држаља кује споменовац са Краљевим ликом, који ће бити од злата. Према реферату министра за изјед. закона а по решењу одбора за нови Пословник, Министарски Савет је примио решење, да дебата о буџету може трајати два месеца с тим, да се тај рок рачуна од дана када се извештај одбора буде ставио на дневни ред Нар. Скупштине.

Министар финансија је овлаштен да поднесе законски предлог о измени закона о инвестиционом зајму од 7%. Затим се дискутовало о потреби подизања нових државних зграда, па је образован један одбор министара да проучи питање и брз начин, на који би држава до потребних зграда могла доћи.

БРЗОЈАВИ.

Нов. Агенција „Југославија“.

Коста Коваковић побегао у Беч.

Београд, 7. фебруара. Министарство унутрашњих дела добило је извештај из Беча, да је тамо стигао бивши комунистички посланик Коста Новаковић, који је пре неколико дана побегао испред стражара комесаријата железничке полиције у Загребу.

Зајам за културне сврхе.

Београд, 7. фебруара. Ради се на скупљању великог културног хипотекарног зајма од 100 милијона динара, који ће Управа Фондова дати министарству просвете и то поглавито за средње и основне школе.

Папа Пије XI.

Београд, 7. фебруара. Према последњим вестима из Рима за новог папу је изабран Ахиле Рати, кардинал милански, који је узео име Пије XI. Новоизабрани папа је рођен у Милану 1857. 31. марта. Био је апостолски нунције у Варшави. Бенедикт XV. га је 13. јуна 1921. произвео за кардинала.

Конференција Мале Антанте о држању у Ђенови према Совјетској Русији.

Београд, 7. фебруара. Кабинети у Прагу, Београду и Букурешту нису се још увек споразумели о конференцији чланова Мале Антанте, на којој би се имало одредити заједничко држање на конференцији у Ђенови. Као што би требало да буде познато, једина је од европских држава наша држава, која још никако није, ни тајно ни јавно, водила преговоре са Совјетском Русијом. На конференцији представника Мале Антанте требало би се и о том расправити, како да се држање заузме према делегацији илегалне совјетске владе. Ова конференција ће се по свој прилици одржати у Београду.

Претплаћујте се на „Заставу“. Она је најраспрострањенији лист у Војводини.

Претрес оптуженицима по делу атентата на Краља.

(Телефонски извештај.)

Београд, 8. фебруара. На јучерашњем претресу комуниста, који су оптужени за дело атентата на Њ. Вел. Краља настављено је испитивање сведока. Први сведок Јосиф Хари изјављује, да је потпоручник Вукоман у његовом присуству тукао и злостављао Јулку Лазаревић, Лајоша Чакија и његову жену. Душан Костић други сведок вели, да он не зна о никаквој тучи од стране полицијских органа, а тврди да су га адвокати бранитељи оптужених хтели подмитити, како би лажно сведочио. Крста Васиљевић изјављује, да је био присутан саслушању Моначека и да је том приликом потписао записник о саслушању. Други сведок вели, да је потписао записник о саслушању Мојзеша, али да самом саслушању није присуствовао. Неки сведоци тврде, да је Мојзеш познао код суочења посланика Филипопића, а још неки потврђују да су били присутни саслушању појединих оптуженика

После тога сви сведоци су заклети. Претрес је закључен у 12·30 сати после подне, а на сутрашњем претресу ће почети одбрана.

Зар је и то могло да буде?

„Балкан“ износи један монструм могућности. Јавља, да је шеф загребачке жељезничке дирекције — сада већ притворени Франић — поставио за секретара дирекције бившег аустријског генерала Ремена, који је био и гувернер окупиране Србије. А за омање чиновнике у истој дирекцији и за чиновнике на жељезничкој прузи да је понамештао већи број бивших аустријских официра. А цела ова банда да је била у служби шпионирања српске војске и њезина кретања.

Ако је ова вест Балканова имала да буде сатира, онда је и сама могућност овакове сатире страшна. Ако је вест Балканова истинита, онда је могућност њезине истинитости још страшнија.

Ако је истинита Балканова вест онда се намеће прво питање: Зар нико у Београду није знао за намештање Ременово и његове банде? Ако је знао, зар му је образ и патриотизам такав, да је могао ћутати?

Из Министарства Саобраћаја треба да се о овој ствари јавност обавести, јер овакове вести могу да изазову велика зла. Овакове вести убијају веру у све....

=

Оснивање републиканске странке у Петроварадину.

По примеру оних бедака у Београду, некадањих жестоких династичара, а сада непомирљивих републиканаца, основана је у Петроварадину, републиканска странка, којој је председник наводно Блаж Ланц, економ, иначе „умна и политичка сила“ првога реда. Главно кортешко средство наших републиканаца је обећавање, да у „бити имајућој“ републици на челу са г. Ст. Радићем, неће бити војне дужности и неће нико плаћати порез.

Добро би било, да наши позвани цернирају Петроварадин, јер иначе може лако да се догоди, да сви Новосађани пођуре у „обетовану“ земљу, где неће бити ни порезе ни прореза, ни војне обвезе. Једино нисмо могли дознати шта су решили наши републиканци, да ли ће, можда бар наше сестре Хрватице, од сад, морати пасати свијетло оружје, да не зарђа и да бар на тај начин сачувају успомену на славно јунаштво Николе Шубића-Зрињског.

Т. П.

Позориште и уметност.

— **Гостовање г. дра Александра Риго-а и гђе Андријане Салви у Народном Позоришту.** Овај уметник баритониста, који је код нас два пута са највећим успехом концертирао, ступио је и на нашој позорници и то као Манрико у „Трубадуру“ и као Валентин у „Фаусту“. Ма да има већ десетак дана од како се бори са јаком индиспозицијом (кијавица и промуклост) он је ипак, у појединим моментима, показао да је уметник великог калибра. Ми би ипак већма волели, да је пречекао да се сасвим опорави, јер би се и наша позоришна публика уверила, да Риго оперни певач не заостаје за Риго-ом концертистом.

Гђа Салви је певала насловну партију у „Тоски“ и „Кармену“. Њен глас је ванредно пријатан, али не подједнако израђен у свима регистрима: примећује се нека конфузија немачке и италијанске школе. Али је зато њена игра била првокласна. Радо би је гледали и слушали још и у којој другој партији, јер је ипак интересантна уметничка појава. Кућа је увек била препуна а успех веома леп.

О. С—ћ.

—

Репертоар: Г. Владимир Елски, члан литерарнога позоришта у Петрограду приказаће у среду **„Хамлета“**, уз суделовање чланова Нар. Позоришта.

У четвртак је премијера **„Онај који добија шамаре“.** — Ова сензационална драма постигла је огроман успех на свим европским позорницама. Цене су оперне.

Гостовање: У петак на општи захтев публике, биће гостовање гђе А. Салви у опери **„Кармен“.** — Госпођа је имала велики успех као Тоска и Кармен, те је оправдана нада, да ће се публика одазвати и овога пута овој сусретљивости од стране Позоришта,

Кратке вести.

— Данас почиње низ јавних предавања које ће одржати професори београдског универзитета. Приход са ових предавања намењен је изгладнелим професорима универзитета у Русији.

— У току идуће недеље обновиће се дипломатски односи између наше земље и краљевине Холандије.

— Наш посланик у Букурешту је г. Б. Чолак-Антић.

Одговорни уредник:
Трива Милитар
Валута.

Позив
на
XV. СКУПШТИНУ

српске каћске штедионице као задруге, која ће се одржати 19. фебруара 1922. год. у 8 часова пре подне у заводским просторијама с овим

дневним редом:

1. Избор 3 члана за оверовљење присутних честичара.
2. Извештај Управе о раду задруге у прошлој 1921. год. и подношење годишњег рачуна.
3. Предлог Управе о подели чисте добити.
4. Извештај Надзорног Одбора.
5. Давање разрешнице Управи и Надзорном Одбору.
6. Предлог о разрешењу задруге.
7. Избор 5 чланова за оверовљење записника.

У Каћу, 2. фебр. 1922. год.

240 1—3 **Председништво.**

Оглас.

На основу члана 86. до 98. Закону о Државном Рачуноводству одржаће се у Интендантури Потиске Дивизијске Области у Суботици (Пашићева улица број 3. горњи спрат) на дан 15. фебруара тек. год. у 11 сати пре подне — усмено надметање за набавку и испоруку овој Команди 200.000 килограма зоби.

Услови за ову испоруку могу се видети у овој Интендантури свакога дана у радно време.

Понуђачи могу нудити и мање количине од горе означене.

Кауција 5%, од вредности у готовом новцу или државним хартијама од вредности пошаље се на касу ове Команде истога дана до 11 сати пре подне.

Из канцеларије Команде Потиске Дивизијске Области ЕБр. 1760 од 2. фебруара 1922. год. у Суботици. 253 1—2

Пролетњи и летњи модни
журнали приспели су

Поруџбине прима Шмолка подузеће за оглашивање и распростирање новина Нови Сад (футошка ул. 24). Наши модни журнали могу се добити: у књижари Натошевић, (Ђурђијска ул.) у трафици „Фортуна“ (Краља Петра ул.) и у „Фридовој“ трафици (Хлебарска ул.) 263 1—1

Натјечај.

Српско-правосл. црквено-школска општина у Требињу (Херцеговина) треба једног црквеног појца, који добро познаје црквено правило и црквено појање, а уз то има леп глас.

Осим појања при црквеним богослужењима и обредима дужност ће му бити, да и школску младеж подучава у црквеном појању.

Првенство имају они рефлектанти, који би могли и хором управљати.

Плаћа према погодби.

Молбе са потребним документима треба послати Одбору срп.-правосл. црквено-школске општине у Требињу (Херцеговина) до 1. марта по н. к. 1922.

За Одбор Срп. Правосл. Црквешколске Општине

Требиње, 30. јануара 1922.

Илија Чабриновић
председник.

Владимир Поповић
секретар: у з. 222 3—3

Јавна захвала.

Сви, који су нам лично, писмено и брзојавно честитали славље педесетогодишњице брачногживота, нека овим путем приме срдачну хвалу.

Паланка, 30. јануара 1922.

Срдан и Марија Увалић.
251 1—1

Позив
на главну оснивачку скупштину Саобрачајног деоничарског друштва у Новом Саду, која ће се одржати дана 23. фебруара 1922. године у 6 часова по подне у Новом Саду у канцеларији „Аполо“ д. д. (Јеврејска ул. бр. 2.). Овим се позивају сви деоничари, да на ову главну оснивачку скупштину у што већем броју дођу.

Предмети скупштине:

1. Установљење, да је основни капитал са довољном убележбом и уплатом деоница осигуран и решење о оснивању друштва.
2. Установљење основних правила и решавање о посебним погодбама са трећим лицима.
3. Именовање чланова управног одбора и избор чланова надзорног одбора.
4. Давање разрешнице оснивачима.

Примедба: На главној оснивачкој скупштини имају право гласа само они деоничари, који своје деонице 3 дана пред скупштину положе у канцеларији Аполо д. д. у Новом Саду (Јеврејска ул. бр. 2.)

У Н. Саду, дана 5. фебр. 1922.

257 1—1 Оснивачки одбор.

Број 2689/адм. 1922.

Стечај.

Савет града Новог Сада расписује стечај на доле наведена упражњена места код порезног звања:

1) четир порезна часника I. класе, која су места скопчана са X. платежним разредом.

2) једно место порезног часника II. класе, које место скопчано са XI. платежним разредом.

Захтева се с успехом свршен испит зрелости средње школе.

Позивају се рефлектанти, да своје молбе са документима о квалификацији и о до сада вршеној служи најдаље до 14. фебруара о. г. гр. протоколисти (I. спрат врата број 28.) предаду.

Из седнице савета сл. и кр. града Новог Сада, 28. јануара 1922.

Др. Марцековић
зам. градског начеоника.
204 6—6

Магацини под закуп.

За издавање под двогодишњим закуп магацина и шупа, при сушницама свилених мехурака (свилара) у Суботици, Сомбору и Белој Цркви, а према решењу Министарства Пољопривреде и Вода Бр. 25778/IV. од 21. октобра 1921. г. одржаће се на дан 15-ог фебруара 1922. г. писмена офертуална лицитација у канцеларији Центр. Управе Свиларства у Новом Саду.

Услови се могу видети сваког дана у канцеларији Управе.

243 2—3

Мешовита шпецерајска трговина са станом продаје се из слободне руке. 234 2—2

За даље информације упитати у Немачкој (Бемовој) ул. бр. 17. између 12 и 2 сата по подне.

КУЋА на продају.

у Стеријиној (Гуштерској) улици број 18. — Купац се може одмах уселити. — За услове упитати у истој кући. 256 1—3

Јефтина продаја

сав на стоваришту налазеће се:

Женске и мушке помодне робе
Женског и мушког белог веша
Рукавица, чарапа
Краватни и кожње робе
Штриканих јакни и гарнитура
Женских, мушких и дечјих дуксера
Свилених и самотских пантлика
Кецеља, дољних сукања
Женских и мушких кишобрана.

Ради преоправке и поновног уређивања радње уз дубоко

:-: снижене цене. :-:

Левингер

трговина помодне робе Нови Сад, Краља Петра (Главна) улица број 19.

230 2—2

За продати 1 нова спаваћа соба од храстовине и доуге разне ствари. - Упитати код **„Фукс“ завод за оглашивање, Н. Сад.** 255 1-2

Велико стовариште
Машина
Сејачица

Праве „Патриа“
„ „Уникум Дрил“
„ „Лошонц“
„ „Епле и Буксбаум“

Стовариште
А. Мајера
Ехлер - Блатман
Нови Сад
Темеринска ул. број 16.

261 1—2

Агилан трговачки
ПУТНИК

манифактурној или галантеријској струци потпуно вичан, путовао би за целу Војводину па у којој горе наведеној струци тражи место за одмах. Понуде слати на адресу поштански фах бр. 13. Чуруг (Бачка).

1-3
248

ТАЧКЕ ЗА ВИНОГРАДЕ

КОД

Данубиа Шумска Индустрија д. д. Братислава
Подружница Нови Сад
Краља Александра ул. бр. 51.
254 **Телефон 53.** 1—2

Приспеле су у већој количини
ВИЛЕ ЗА ЂУБРЕ
изврсног квалитета стоваришту
А. Мајера
Ехлер - Блатман
Нови Сад.
Темеринска ул. број 16.
262 31—2

Тражи се
МАГАЗИН
са споредним просторијама које би се могле употребити за радњу, по могућности у центруму вароши. — Понуде слати на „Шмолка“ подузеће за оглашивање Нови Сад, Футошка улица број 24. 264 1-2

Продају се

нове, фарбане растове саоне за терет и особну вожњу.

Исте се могу видети у **Каменданској улици 15.,** а за цену **Краља Матије 12.** питати. 246 2—2.

Туча у Американском Магацину!

Сваког 1-ог кад чиновници приме плату права кавала!!

ЗАШТО? 216 1—2

Што та радња са врло **малом зарадом а великим прометом** ради.

Сви чиновници добију 5% попуста.

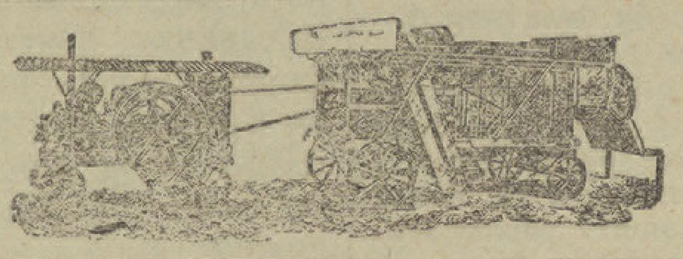

ДАНИЛО ЧОРТАН у Старој Пазови

главно заступство:

Хофнер-Шранц и Клајтон-Шутлеворт, Будимпешта

имадемо на стоваришту разних пољопривредних машина као на пр.: Сејаћих машина, Сјечкарица, Сјечкарица за репу, Крњача, Прекрупача за кукурузе, Пресе за вино, Млинове за грожђе, Гвоздених плугова, Редаћих машина (Триера), Дрљача, Геплова итд.

Примамо наруџбе вршаћих машина од исте творнице.

Примамо наруџбе за разне делове Вршаћих машина као на пр.: Курбел осовина, Шитлер осовина, Трансмисије, Рингшмирлагера итд. — Имадемо на нашем стоваришту Американског Машинског Уља, Товотмасти, сваковрсних алата, Кајиша, Композиције, Нитнова за Кајише итд.

236 2—10 — **ЦЕНЕ УМЕРЕНЕ.** —

Штампарско Подузеће „Застава“ д. д. 222—1922.